

Решение № 2672 от 16.11.2018 г. по в.г.д. № 1597/2018 г. на Софийски апелативен съд, Гражданска колегия

Чл. 49 ЗЗД

Чл. 52 ЗЗД

Чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ

Софийският апелативен съд, гражданска колегия, четвърти състав,

в откритото заседание на 15 октомври

през две хиляди и осемнадесета година в състав: Председател: НЕЛИ КУЦКОВА

Членове: М. Я.

Я. В.

при участието на секретаря К. Г.

като разгледа докладваното от съдията К.

гр. дело N 1597 по описа за 2018 г.

и за да се произнесе, взе предвид следното:

С решение от 14.02.2018 г., постановено по гр. дело № 7307/2017 г., Софийският градски съд, I Гражданско отделение, 15 състав, е осъдил на осн. чл.2, ал.1, т.3 от ЗОДОВ ответника ПРОКУРАТУРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ да заплати на ищеца М. Д. М. сумата 40 000 лева, представляваща обезщетение за неимуществени вреди, претърпени в резултат от наказателно преследване, приключило с прекратяване на наказателното производство.

Срещу решението на градския съд е подадена жалба от ответната ПРОКУРАТУРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ. В жалбата са развити следните оплаквания:

1. На първо място се твърди, че не са представени пред първата инстанция доказателства, които да установяват действително търпани вреди като пряк и непосредствен резултат от обвинението.

2. На второ място се релевира нарушение на правилото на чл.52 от ЗЗД, доколкото определеният размер на обезщетение не съответства на принципа на справедливостта, на установената съдебна практика в аналогични случаи и на социално-икономическите условия на живот. Цитира се П. № 4/1968 г., съгласно което понятието „справедливост“ не е абстрактно и следва да се прилага с оглед на конкретно съществуващите обстоятелства като се твърди, че в атакуваното решение не е даден отговор на въпроса, защо определеният от съда размер се явява справедлив и това прави невъзможно проследяване на изводите на съда. Посочва се, че не е ясно защо справедливостта в конкретния случай е намерила „количествен израз ТОЧНО в присъждането на 5 000 лв., но не и на друг размер“ /въпреки че с обжалваното решение са присъдени 40 000, а не 5 000 лева/.

3. На следващо място се твърди, че изводите на съда са „неправилни относно твърденията на ищцата, че е претърпяла вреди, изразяващи се в страх, безпокойство, голямо психическо напрежение, нервни кризи, избягване на приятели, отлив на клиенти...“. Това оплакване очевидно не се отнася до настоящото дело.

4. Оспорва се верността на показанията на свидетелката Г., че лично е слушала по телевизията брифинг на прокуратурата с участие на говорителя на главния прокурор Р. А. - с довода, че прокурор А. е станала говорител на главния прокурор през месец октомври 2013 г. - пет месеца след прекратяване на процесното наказателно производство.

5. Следващото оплакване се изразява в това, че претенцията на ищеца за присъждане на разходи в наказателното производство относно изплатено адвокатско възнаграждение е недоказана. Такава претенция по настоящото дело не е предявявана и градският съд не е присъждал обезщетение за имуществени вреди.

6. Последното оплакване, съдържащо се във въззивната жалба е, че съдът не е уважил възражението за изтекла погасителна давност за лихвите върху обезщетението.

Иска се отмяна на обжалваното решение, респ. намаляване на размера на присъденото обезщетение за неимуществени вреди.

Въззиваемият ищец М. Д. М. чрез своя процесуален представител оспорва жалбата. Подробни съображения излага в подадения срещу нея отговор и в съдебно заседание пред въззивната инстанция. Заявява претенция за присъждане на разноски за въззивното производство - адвокатско възнаграждение в размер на 2 160 лева.

Софийският апелативен съд, след като обсъди събраните по делото доказателства и като взе предвид доводите и възраженията на страните, намира следното:

Първоинстанционният съд е изяснил фактическата обстановка по делото, изложил е подробни и задълбочени мотиви, в които е обсъдил събраните по делото доказателства. Въззивният съд напълно възприема тези мотиви относно установените факти, поради което не счита за необходимо да ги възпроизвежда в пълнота в настоящото решение.

Настоящият съдебен състав обаче не споделя приетата от първоинстанционния съд правна квалификация на предявения иск - чл.2, ал.1, т.3 от ЗОДОВ.

Видно от постановление за прекратяване на досъдебното производство по прокурорска преписка № 2064/2010 г., в него е посочено, че досъдебното производство е било образувано срещу „виновните лица“, които са извършили престъпление по чл. 116, ал.1, т.2, пр.1, т.4, пр.2 и т.5 във връзка с чл.115 от НК /квалифициран случай на умишлено убийство/ - без да са посочени имена. Ищецът формално не е бил привлечен като обвиняем и няма данни, спрямо него да са извършвани процесуално-следствени действия по прокурорската преписка. Арестът и обискът са извършени от органите на МВР и няма данни, тези действия да са били наредени от прокурор. Но от предприетите действия от страна на представители на прокуратурата, изразяващи се в публично огласяване на обвинения за извършено тежко умишлено престъпление, М. М. е претърпял неимуществени вреди. Според настоящия съдебен състав, тези вреди подлежат на обезщетяване по реда на чл.49 от ЗЗД, а не по реда на специалния закон. Въпреки че от страна на ответника не е направено възражение във връзка с правната квалификация на исковата претенция, съдът е длъжен служебно да следи за нея.

За да са налице предпоставките на чл.49 от ЗЗД за ангажиране на гаранционно-обезпечителната отговорност на възложителя на работата - в случая Прокуратура на Република България, е необходимо да се установи настъпването на вредите, противоправно поведение - действие или бездействие на извършващите възложената работа, както и причинна връзка между това поведение и настъпилите вреди.

По настоящото дело е установено, че в резултат от огласяването на съдържанието на разговори, събрани със специални разузнавателни средства и публично огласената теза от представители на прокуратурата, че ищецът М. и негови колеги са извършили тежко умишлено престъпление, въззиваемият е претърпял морални вреди. Установена е и причинната връзка между поведението на определени прокурори и настъпването на тези вреди. Неправомерността на действията на

прокурорите се изразява в това, че нарушавайки презумпцията за невиновност, без да са събрани доказателства, на практика са създали в обществото убеждение, че ищецът е престъпник. Доказателство за противоправност на тези действия е и самото постановление за прекратяване на досъдебното производство, което е прекратено не на друго основание, а на осн. чл.243, ал.1, т.1 във вр. с чл.24, ал.1, т.1 от НПК - поради липса на престъпление.

По-подробно отделните елементи на отговорността по чл.49 от ЗЗД ще бъдат обсъдени по-долу, при преценката на основателността на въззивната жалба.

По отделните оплаквания, съдържащи се жалбата на ответника Прокуратура на Република България, настоящият съдебен състав намира следното:

1. Неоснователно е твърдението, че пред първоинстанционния съд не са представени доказателства, които установяват действително претърпени вреди. От приложените към исковата молба копия и разпечатки от медийни материали се установява, че арестът на д-р М. и неговите колеги, както и публичното обявяване на обвиненията, че лекарите от болницата в [населено място] са умъртвили новородено бебе, са станали широко обществено достояние.

Претърпените лично от ищеца морални вреди са установени от показанията на свидетелките Д. Г. и Е. Д..

Свидетелката Д. Г., която също е лекар - акушер-гинеколог в доболнична помощ, е възпроизвела видяното от нейна пациентка и други лекари, как д-р М. е бил арестуван в болницата, „проснат с белезници" заедно с още 4 души. От медиите разбрала, за какво е бил арестуван ищецът. След като излязъл от ареста, бил много притеснен - и за себе си, и за възрастната си майка, с която живеел. На брифинг на прокуратурата във В. Т. били четени „разпечатки", а след това същите били четени от министъра на вътрешните работи Ц. и в парламента. Настанал „тотален ужас", защото в разпечатките имало лекарски жаргон, дори близки на свидетелката се усъмнили в невинността на ищеца.

Д-р М. казал на свидетелката, че се чувства без вина виновен, че животът му е станал ужас.

Преди този случай лекарите в болницата в Г. О. се ползвали с много добро име. Дори жени от В. Т. ходели да раждат в Г. О. заради професионализма и качеството, включително и на д-р М.. Пациентките много го харесвали, били много доволни от него. Около 80 % избирали да раждат при него. Било прецедент - общинска болница да надминава по ражданията областна болница. Самият д-р М. бил отворен човек, майтапчия.

След видяното и чутото по медиите настъпил „тотален обрат" - никой не искал да се лекува в болницата в Г. О., лекарите били наричани „убийци". Имало неприятен отклик и в лекарското съсловие - колеги променили отношението си към ищеца, не го зачитали професионално. В един момент за него всичко се сринало. Ищецът се затворил, не искал да излиза никъде, притеснявал се да не навлече неприятности на хората покрай него. Самата свидетелка е присъствала, когато колеги лекари са се отнасяли грубо с ищеца, когато жени са го наричали „убиец от фризера".

Свидетелката Е. Д. е заявила, че от медиите разбрала за случая и за бебето във фризера. В областните вестници имало всеки ден неблагоприятни цитати, замесен бил и д-р М.. След задържането му, животът на ищеца се променил. Преди това живеел за кариерата си, имал прекрасна професионална репутация, бил най-известният, най-търсеният лекар в цялата област. След публикациите на Окръжна прокуратура В. Т. професионалната му репутация била срината, още не е възстановена и едва ли ще се възстанови напълно. След „скандала" с месеци нямал пациентки, жените се страхували

да посещават отделението. Свидетелката присъствала на заплашително поведение на пациентка към ищеца.

Близките на ищеца - майка му и сестра му /и тя лекар/, също приели тежко случилото се.

В местното общество хората не знаят, че производството е прекратено, че д-р М. не е виновен - за това не е дадена гласност. Общественото мнение е така настроено, че очаква от обвинените лекари само негативни неща.

Показанията на цитираните свидетелки установяват достатъчно фактически обстоятелства относно моралните вреди, които ищецът е претърпял.

2. Относно оплакването, че градският съд е нарушил чл.52 от ЗЗД: Както е посочено и в самата жалба, при определяне на обезщетение за неимуществени вреди съдът е длъжен да спази изискването за „справедливост“ съобразно установеното във всеки конкретен случай.

От представените по делото писмени доказателства се установява в конкретния случай, че на 03.12.2010 г. е протекла кореспонденция между зам. окръжния прокурор на ОП - В. Т. и министъра на вътрешните работи към този момент. Първоначално прокурорът е поискал от министъра да бъде премахнато нивото на класификация с гриф „поверително“ на информацията, събрана със СРС. Изложените от прокурора мотиви са „да бъде запозната българската общественост с част от доказателствата по разследването, имайки предвид нагнетяването на негативни настроения срещу дейността на МВР и на Прокуратурата на Република България по повод на действията на разследващите органи по ДП № ЗМ-232/2010 г.“. Министърът на вътрешните работи незабавно е премахнал нивото на класификация на В., а от своя страна с постановление от същата дата зам. окръжният прокурор е разрешил на министъра да разгласи тази информация.

На същия ден - 03.12.2010 г., в 11.30 часа е проведен брифинг с журналисти в [населено място], с участие на двама зам. окръжни прокурори - Св. К. и Р. И. - последната говорител на ВТОП /л.147 от първоинстанционното дело/.

Също на 03.12.2010 г. записаният със СРС разговор е бил четен от министъра на вътрешните работи пред Народното събрание /л. 31-32 от първоинстанционното дело/ - с разрешение на прокуратурата.

В конкретния случай се установява, че още преди провеждане на сериозни следствени действия, без наличие на специализирана медицинска експертиза, представители на прокуратурата публично са обявили, че новородено бебе е било убито от лекари в болницата в [населено място]. Разговорът между лекарите е бил записан със специални разузнавателни средства, разрешени по друго досъдебно производство. Гражданският съд няма право и задължение да преценява, доколко използването им и публичното им разгласяване е в съответствие с разпоредбата на чл.32 от ЗСРС, но публичното им огласяване по неприключило наказателно производство определено е противоправно поведение от гледна точка на деликта.

От значение при определяне на размера на обезщетението за неимуществени вреди е конкретното обстоятелство, че ищецът е лице, упражняващо хуманна професия - лекар. За един лекар, при това акушер-гинеколог, обвинението в умишлено убийство на безпомощно новородено бебе нанася тежка морална вреда. Тези вреди, изразяващи се в създаване на негативно обществено настроение, загуба на професионална репутация и отражение върху личността на ищеца са доказани от показанията на цитираните свидетелки.

Вредата е особено тежка, тъй като информацията, внушаваща, че лекари са убили новородено дете, изхожда от авторитетна държавна институция, каквато е прокуратурата.

Поради това въззивният съд намира, че обезщетение в размер на 40 000 лева не е завишено.

3. Третото оплакване не подлежи на обсъждане, тъй като с оглед на съдържащите се в него твърдения, то очевидно не се отнася до настоящия казус.

4. Твърдението, че показанията на свидетелката Г. /очевидно се има предвид Г./ са неверни, тъй като говорителят на главния прокурор Р. А. е назначена след прекратяване на досъдебното производство, не намира опора в доказателствата по делото. Видно от протокола за разпит на свидетелката Д. Г., проведен на 02.02.2018 г., същата е заявила „Видях по телевизията говорител на Прокуратурата да каже, че има разследване, досъдебно производство срещу д-р М., обвиненията са за умъртвен жив плод..."/л.174 от производството на СГС/. Свидетелката не е посочила поименно говорителка на главния прокурор, а „говорител на прокуратурата“, поради което не може да се направи извод за неверност на показанията ѝ. Още повече, както беше цитирано по-горе, прокурор И., която е взела участие в брифинга на 03.12.2010 г., е била говорител на В. окръжна прокуратура.

5. Що се отнася до петото оплакване, същото изобщо не подлежи на обсъждане от въззивния съд, тъй като ищецът не е сезирал съда с претенция за заплащане на обезщетение за имуществени вреди и такава не е разглеждана в първоинстанционното производство.

6. Шестото оплакване обаче е основателно. Своевременно, с отговора на исковата молба е направено възражение за изтекла погасителна давност относно лихвите за забава върху дължимото обезщетение. Градският съд не е обсъдил това възражение. Наказателното производство е прекратено на 08.05.2013 г. и съдът е присъдил лихва от тази дата. Тъй като исковата молба е постъпила в съда на 09.06.2017 г., вземането за лихва за периода от 08.05.2013 г. до 08.06.2014 г. е погасено по давност на осн. чл. 111, б. „в“ от ЗЗД. В частта, с която върху обезщетението е присъдена лихва за периода от 08.05.2013 г. до 08.06.2014 г. решението на градския съд се явява незаконосъобразно и следва да бъде отменено.

С оглед на изложеното по-горе, въззивният съд намира, че обжалваното решение на СГС следва да бъде изменено само в частта, с която е определена началната дата, от която върху присъденото обезщетение следва да бъде начислявана лихва за забава. В останалата му част следва да бъде потвърдено - при приетата от въззивната инстанция правна квалификация на предявения иск.

За производството пред въззивната инстанция процесуалният представител на въззиваемия ищец претендира присъждане на адвокатско възнаграждение в размер на 2 160 лева с ДДС, при данъчна основа 1 800 лева. По делото са представени доказателства, че същото е заплатено. Представителят на прокуратурата е направил възражение за прекомерност на възнаграждението.

При съобразяване на разпоредбата на чл.7, ал.2, т.4 от Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения и с оглед на обжалвания интерес - 40 000 лева, минималното адвокатско възнаграждение възлиза на 1 730 лева без ДДС, съответно 2 076 лева с ДДС. С оглед на частичната основателност на жалбата на прокуратурата - относно периода на дължимата лихва, в полза на ищеца следва да бъдат присъдени 2 000 лева.

Воден от горното, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решението на Софийския градски съд, Гражданско отделение, I-15 състав, постановено на 14.02.2018 г. по гр. дело № 7 307/2017 г. В ЧАСТТА, с която съдът е осъдил ПРОКУРАТУРАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ да заплати на М. Д. М. лихва за забава върху обезщетението от 40 000 лева за периода от 08.05.2013 г. до 08.06.2014 г. И ВМЕСТО НЕГО ПОСТАНОВЯВА:

ОТХВЪРЛЯ ИСКА на М. Д. М. за залащане на лихва върху присъденото обезщетение за неимуществени вреди за периода от 08.05.2013 г. до 08.06.2014 г. като погасен по давност.

ПОТВЪРЖДАВА решението на Софийския градски съд в останалата му обжалвана част, с която ПРОКУРАТУРАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ е осъдена да заплати на М. Д. М. обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 40 000 лева, на осн. чл.49 от ЗЗД.

ОСЪЖДА ПРОКУРАТУРАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ да заплати на М. Д. М. с ЕГН [ЕГН] направените по делото разноски за производството пред Софийския апелативен съд в размер на 2 000 /две хиляди/ лева-

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред Върховния касационен съд на Република България в едномесечен срок от връчването му, при спазване на изискванията на чл.280 и чл.284 от ГПК.

Председател:

Членове: 1.

2.